

Forhandlinger over Huusdyravl ved Landmandsmødet i Aalborg.

Af Lector B. Prosch.

Der gives kun faa Spørgsmaal, om hvilke Meningerne pleie at være saa deelte mellem Landmændene, som de, der berøre Huusdyravl; det er derfor intet Under, at de omfattende og indgribende Punkter, der bragtes under Forhandling paa nys afholdte Landmandsmøde, vakte levende Deeltagelse, og ved den Varme, med hvilken de fortælles, og de udprægede Partiadsforskjelle, som derigjennem udtalte sig, kom til at danne saa at sige Forhandlingernes egentlige Kjerne. Da det imidlertid ligger i Sagens Natur, at Spørgsmaal, som afhandles i store Forsamlinger, kun vanskeligen under selve Discussionen eller ved dens Slutning lade sig reasumere saaledes, at det vundne Resultat træder klart og tydeligt frem, har jeg troet det at være Umagen værd at forsøge en saadan Gjengivelse, medens Grindringen endnu er levende hos de Fleste; og medens jeg forbeholder mig at tilføie saadanne Bidnesblyd og Erfaringer, som hentede andetsteds fra kunde bidrage til at belyse de forhandlede Spørgsmaal, tør jeg maastee tillige haabe, at fremkalde udfyldende Dplysninger fra begge Sider, saa at de Spirer, der under Discussionen nedlagdes, derved yderligere kunne rødfæste og udbrede sig, og den virkelige Erfaring komme til sin Ret.

Det første under Huusdyravlen hørende Spørgsmaal, som kom under Discussion, var dette: „Have de efter den nærmere Forbindelse med England foretagne Forsøg paa at forbedre vort Kvæg med dette Lands forskjellige Racer svaret til Forventningen, eller antager man det for rigtigst, ved rationelt Opdræt at forbedre vort eget saavel Malke- som Fedekvæg, uden Indblanding af fremmed Blod?“ Forsamlingen syntes i det Hele meest stemt for sidste Alternativ, hvilket blandt andet ogsaa indirecte fremgik deraf, at ingen enkelt Race tillagdes noget afgjørende Fortrin fremfor de øvrige, saaledes som man ikke alene i England, men ogsaa i Belgien og Frankrig kan siges at gjøre det med Hensyn til Korthornracen. For Korthorn-Racens Anvendelse talte kun Landstut- mester With, og han anbefalede den endda kun i Marskegnene, hvis Kvægstamme som bekjendt har ikke ringe Lighed med Korthornene, hvorfor en saadan Krydsning vel under mange Forhold turde bidrage til at give de til Fodning bestemte Individuer en større Brede og Dybde, samt en tidligere Ud- vikling. — For Ayrshire-Kvægets Bedkommende vare Me- ningerne mere deelte; Prop. Valentiner sætter dem under sit eget Tillæg af hvensk Stamme, hvorimod Kherre Sehested Juel roste Afkommet selv i første Generation; de af Forstævnte udhævede mislige Omstændigheder ved Benyttelsen af Ayrshire Racen, at Kalvene i de 2 første Aar ikke vilde leve, og at Tyren ikke vilde bedække om Vinteren paa Stald, maae vel nærmest antages at være Følger af en mindre fuldstændig Akklimatisering samt muligen (som ogsaa af Bedkommende ud- hævet) af en for stærk Fodring, og berøre altsaa ikke Racens Værd som saadan, men paa den anden Side vise sammes Prøvemalkninger et saa glimrende Resultat af den allerede hjemmevante Stamme, at der ikke skjønes at være mindste Grund til at vente noget yderligere ved Krydsning med frem- mede Racer, hvorfor Spørgsmaalets praktiske Side allerede derved kan siges at være løst, og løst til Fordeel for den

indenlandſke Stamme. — At dømme efter de Individider af Ayrſhiren Stammen, jeg har ſeet ved Udſtillingen i Paris, ſkulde man heller ikke vente ſig noget overordentligt af dem ſom Malkſvæg, dertil have de for meget af den Bygning, ſom Englænderne, — for hvem Melkudbyttet altid er en Biting i Sammenligning med den for Kjodansættelſen gunſtigſte Form —, pleie at lægge afgjørende Vægt paa; og naar Propr. Riis under Diſcuſionen anfører, at Ayrſhirerne have gjort Lykke i Benschſel, fordi de have givet ſtørre og bredere Afkom, da ſtemmer det fuldkomment med det Indtryk, ſom Racen har gjort paa mig, men ſlettere Anbefaling for en Malkerace lader ſig ei heller godt tænke. Ayrſhire-Racen ſtaaer ſom Malkſvæg ogſaa ubetinget tilbage for Alderney's (for ikke at tale om ikke-engelſke Racer, ei blot hollandſke, men ſelv Schweizer-racer), men uagtet diſſes (Alderney's) kantede Former altid vække Anſtod hos Englændere, og gjøre dem blot tolererede, ſaa har dog ei heller denne Race noget Fortrin for vore indenlandſke Stammer, naar man tager tilſtræffeligt Henſyn til Størrelſen og til Foderets Beſkaffenhed, hvorved den af franſke Opdrætttere gjorde Erfaring, at Græs og Hø af Saltenge, eller dog af Enge, udjatte for Soluſtens Indvirkning, give indtil $\frac{1}{3}$ mere Mælk, end Foder af ſamme Vægt og Beſkaffenhed inde i Landet, ikke maa lades ude af Betragtning*). — Det maa ei heller forglemmes, at ingen Race af Naturen er Malkerace, men kun bliver det ved Kunſt, og at ſelve Malk-

*) I Robert v. Erlach: Bericht an den hohen Bundesrath über die Sendung eines Abgeordneten als Mitglied des Preisgerichts für die Schweiz an die Viehausstellung in Paris vom Jahre 1855, findes citeret en Udttring af Mr. Bella, Direkter for Landboſkolen i Grignon, der juſt ikke er anbefalende for de engelſke Malkſvægſtacer: „Seer De de ſmaa Ayrſhirer derne, de fortære ligefaa meget ſom de ſtore Schweizere, og give mig hver kun 15 Potter (Litres) Mælk daglig, medens Schweizerne give mig 30.“ Og i Grignon ſom en Mønſteranſtalt holdes kun udmærkede Individider af hver Race. (1 Litre = 1,035 danſk Pot).

ningen i saa Henseende har den største Betydning som Middel til Udviklingen; vedholdende konsekvent Opdræt vil saaledes skabe en Malterrace ud af en hvilken som helst Stamme, og den Stamme, der i den længste Arrække og meest vedholdende har været udviklet til dette Brug alene, vil altid vise sig de øvrige overlegen, noget som en Sammenligning mellem Angler-racen og Landets øvrige Stammer snart vil kunne godtgjøre. Endelig omtalte Grev Schulin de med en Galloway- (Angus) Tyr foretagne Krydsninger, og anbefalede disse, da Afkommet var triveligt, tidligere udviklet og bedre bygget end den ublandede Race. Det indrømmedes fra Landstutmesterens og min Side, at Valget af Galloway-Racen til Krydsning var heldig, efterdi der var stor indbyrdes Lighed mellem det skotske og det vestjydske Kvæg, og for mit Vedkommende blev der navnlig lagt Vægt paa, at det skotske Kvæg besad de samme Fortrin som det jydsk, nemlig at yde et finttrevlet Kjød, der selv i halvfed Tilstand var isprængt med Fedt, medens som bekendt saavel Marskkvæget som det engelske Korthorn er mere grovtrevlet, og kræver en overvættets Fedme for at naae den „Marmorering“, der paa engelske Markeder forlanges, for at Kjødet skal henregnes til første Qualitet. Paa den anden Side fandt jeg mig opfordret til at gjøre opmærksom paa, at Malterevnen ikke kunde ventes bibeholdt end siges forøget hos Blandingerne, da Angus-Kvæget ikke var nogen Malterrace, men netop en af de meest udviklede Federacer, og som saadan, og navnlig ved sin fuldendte Bygning, havde vaakt megen Opmærksomhed paa Pariser-Udstillingerne. Blandingerne syntes imidlertid ikke at falde i Sydernes Smag, og det fortaltes endog, at Bedømmelsescomiteen ikke engang havde villet see paa de ved Dyrskuet udstillede Individier; disse frembode ikke desto mindre et meget tilfredsstillende Udseende, og forudsat, at de vare tillagte paa Dyr af Middelværd, maatte de siges at have vundet i Bygning, idet de i Dybde af Bryst og Brede af Kryds stode ved Siden af, men ikke over, de bedre

Individer af den rene Race*). Foruden de udstillede Individer havde jeg senere i Lemvigegnen Leilighed til at see en ung Tyr hos Propr. Lindberg paa Nygaard, og et Par Stude af samme Blanding, respective $2\frac{1}{2}$ og $1\frac{1}{4}$ Aar gammel, hos Propr. Breinholt til Søndervinkel og Prop. Rastberg til Herringgaard; men med Undtagelse af en enkelt af de udstillede Kvier (hvilken kan jeg ikke opgive, da jeg ikke finder det optegnet blandt mine Notitser) vare alle de øvrige lidt haarde i Huden, navnlig sammenlignede med Individer af reen jydsk Race. Heraf synes man at maatte slutte, at Blandingerne endnu ikke ere fuldstændig akklimatiserede, og tager jeg i Betragtning paa den ene Side den udmærkede Bygning, der karakteriserer den forbedrede Angus-Race, og paa den anden Side det forholdsviis Lidet, der deraf er overført paa Blandingerne, da kunne Resultaterne af Krydsningen ikke sættes synderligt høit, med mindre maaskee den anvendte Galloway-Tyr har været lovlig stor for Køerne i Ringkjøbingegnen, noget som jeg dog kun som Gissning kan opstille, da jeg ikke har havt Leilighed til at see den. — Uagtet man derfor maa være meget taknemlig mod de Mænd, der have anstillet et saa interessant Forsøg, saa synes dog for Diebliffet en omhyggelig Udvikling af den rene Race at være meest at anbefale og at love de hurtigste og bedste Resultater. Dermed er imidlertid ikke sagt, at det ikke i Tidens Løb maaskee vil blive nødvendigt at tyе til Krydsninger, navnlig for at forstærke Fedekvæget den Brede af Bagtrop, som er eiendommelig for Bjerg-racer og Arbeidskvæg, men som udgjør det svageste Punkt i den jydsk Race's Bygning; det er jo dog kun ved en saadan

*) Som Sammenligningsled skal jeg blot anføre, at medens en fort fuller Tyr af Blandingsracen, $2\frac{1}{4}$ Aar gl. (Udstillings-Catalog Nr. 104) ved en Længde (fra Bospids til Sædebeensknude i Anlægsmaal) af 5' 1" viste et Omfang af 6' 1", frembød en reen jydsk, graa Tyr, 3 Aar gl. fra Waarst (Catalog Nr. 110) ved en Længde af 4' 9" et Omfang af 6' 2". — Prop. Lindberg's Tyr af Galloway-Blanding viste ved en Længde af 4' 11" et Omfang af 6' 3".

Krydsning, at den forbedrede Korthorn-Race har opnaaet sin udmærkede Form, og hvor vanskeligt det er endog blot at bevare denne Form hos en Race, der lever paa flade Græsgange og mangler Musseløvelse, derom vidne de umaadelige Priser, der stadigen betales for Korthorns = Tillægsdyr, naar de i Brede og Omfang kunne kappes med Devon's, Hereford's eller Angus. Men saalænge Jorden og Foderet i Jylland ikke naaer saadan Vardi, at engelsk Behandling kan betale sig, saalænge ville de engelske Racer ogsaa vanskeligen finde nogen betydelig Udbredelse; og saalænge man i Jylland vil vedblive at bortfælge sine bedste Tillægsdyr, naar blot en noget høiere Pris derfor kan erholdes, saalænge vil ingen stadig Forbedring hverken ad den ene eller den anden Vej kunne ventes.

Det næste Punkt, som havde særlig Interesse for mig, var Spørgsmaalet: „Hvorvidt ansees de af Regjeringen til Hesteavlens Forbedring trufne Foranstaltninger for hensigtsmæssige og tilstrækkelige?“ i Forbindelse med hvilket ogsaa forhandlede Spørgsmaalet: „Hvilke Slags Heste svarer det bedst Regning for Landmanden at opdrætte?“

Discussionen om disse tvende Punkter deelte sig væsentligen i to Afsnit, idet paa den ene Side modsatte Udtalelser fremsførtes af dem, der meente at besidde tilstrækkeligt Grundlag for en bestemt Anskuelse for eller imod de trufne Regjeringsforanstaltninger, og der paa den anden Side fremsattes Forslag, gaaende ud paa at tilveiebringe et rigere og mere udstrakt Materiale, i statistisk Form, for at den virkelige Erfaring derved kunde komme til Orde. Til Fordeel for de trufne Regjeringsforanstaltninger udtalte sig Landstutmesteren og Propr. Pind, samt tildeels Overkrigscommisjair Branth, der betragtede det ved Loven af 31. Marts 1852 Coachhorse = eller Yorkshire = Racen givne Fortrin som gunstigt for Jylland, men mindre hensigtsmæssigt for Verne; imod samme talte Baron Blixen = Fineke. — I sit Foredrag gik Landstutmesteren dog ikke ud paa at anbefale en Omdannelse af Landhesten ved en

gjennemført Forædling, men talte for Tillæg af forskjellige Slags Heste, for at tilfredsstille alle de forskjellige For-
dringer; „hverken Regjeringen eller Producenterne skulle sige, det og det Slags Heste ere de bedste.“ Han anbefalede saaledes ogsaa Anvendelsen af Fuldblod for at producere Augustheste, „der ellers i dyre Domme maae indkjøbes i Mecklenborg eller Hannover,“ og tog i Betragtning heraf Anledning til at beklage, at Landstutteriets Fuldblodshingste saa lidet benyttedes. — Udenfor Discussionen hørte man imidlertid flere ivrige Talsmænd for Bevarelsen af den jydsk Race i sin Reenhed, og navnlig i Lemvigegnen var Stemningen afgjort imod Krydsninger, da Landracens stadige Forringelse antoges at fremskyndes derved, at just de bedste Hopper anvendtes til Blandingsavl, og Blandingerne vel vare Handelsvare, men ikke lode sig nøie med samme Foder og Pleie som Landhesten, og derfor ikke fandt Anvendelse i Jordbruget; nogle vilde endog saa paastaae, at den svære ublandede jydsk Hest var en bedre Handelsvare end Blandingen, da den altid solgtes til gode Priiser, og saaledes var courant Vare, medens Efterspørgslen efter mere elegante Heste var fluctuerende. Det forekommer mig ogsaa at Dyrskuet talte til Fordeel for denne Anskuelse, thi der er Ingen, som vil kunne nægte, at det var Afdelingerne for svære Hingster og Hopper, som gave det meest tilfredsstillende Resultat, og at der især af Landracer fandtes saare meget jevnt godt; men vendte man sig derimod hen til de forædlede Heste, som navnlig vare fremherskende i Afdelingerne for lettere Heste (til Ride- og lettere Trækbrug), da skal jeg gjerne indromme, at der blandt disse fandtes mange smukke Dyr, og vil man anlægge samme Maalestof paa et Dyrskue, som paa et Marked, da havde man Grund til at være tilfreds; men gaaer man ud fra, at de ere Tillægsdyr, da savner man aabenbart udpræget Karakter hos største Delen af dem, om ikke hos dem alle, det vil sige, man finder ikke de Egenskaber hos dem, der gave dem Adkomst til Præmie, saa udviklede, at man med Grund kan vente dem overførte paa Afkommet. For at tage

Exempler: det er unægteligt, at baade Hingsten, der erholdt Kongepræmie, og Hammeløvhingsten (Catalog Nr. 3), begge ere Heste af Rideslags, men vil man ogsaa paastaae, at de med Landhopper kunne producere Heste, skiffede til Ride- eller Lugestrækbrug? og vil man forbeholde sig, at der maa undersøftaaes passende Hopper, o: Hopper af samme Præg som Hingsten, hvad vil det da egentlig sige, at belønne disse Hingste som Reproducteurer, da der jo neppe findes nogen Egn, hvor man kan vente at træffe meer end ganske enkelte Individuer, der netop skulde frembyde samme tilfældige Præg; tager man derimod Knapstruperhingsten (Catalog Nr. 20), da finder jeg i den en Beseleer for sværere Heste, thi det er utvivlsomt, at den med Landheste vil give godt Afkom; den har samme Præg som disse, men forædlet, o: den overgaaer disse saameget i de Bygningstræk, der gjøre dem skiffede til at trække med Kraft og Lethed, saaledes i Brede, i Bagpartens Udvikling, i Muskelstyrke, at Afkommet maa komme til at overgaae den almindelige Landhest i disse Egenskaber. Dog jeg skal ikke for Dieblisset gaae videre ind paa dette Spørgsmaal, da det hører til dem, der for den nærmeste Fremtid ville komme til at spille en stor Rolle; i samme Forhold nemlig som Blandingen af de forskjellige Hesteslags bliver mere broget, vil det ogsaa blive vanskeligere at fastholde Grundreglerne for Valget af Tillægsdyr.

Den anden Side af Discussionen om Hestespørgsmaalet fremkom, da jeg forsøgte at gjøre gjældende at der vel eksisterede Meninger i denne Sag, men ingen Erfaring, estersom alle Betingelser for en saadan manglede; man vidste ikke, hvad og hvormegget vi besad, hvad vi trængte til, og hvorledes de trufne Regjeringsforanstaltninger hidtil havde virket*); det var altsaa en Statistik, man burde søge at fremkalde, og jeg maatte derfor lægge Forsamlingen Ønskeligheden

*) Jfr. i saa Henseende den yderligere Udvikling, der er givet i „nogle Bemærkninger i Anledning af Stutterikommisjonenens første Beretning.“ Tidsskrift for Veterinærer, 3 Bind. S. 187.

af en saadan paa Hjerte. — Imod dette Forslag reiste sig strax nogle, som ifølge Ubekjendtskab med Statistikkens Væsen paastode dens Umuelighed, fremdeles Landstutmesteren, som dog nærmest gik ud fra den urigtige Opfattelse af Forslaget, at det vilde paalægge ham et saadant Arbeide, men fornemmelig Propr. Weinschenck, som ivrede imod at de formeentlig indvundne Erfaringer skulde lades ubenyttede, indtil Statistikkens blev færdig, og ventede sig bedre Resultater af de bestaaende Institutioners Udvidelse end af „Statistikens Theorier.“ Næst efter at opløse Landstutmesteren om, at det ikke kunde være min Hensigt, ved mit Forslag at gjøre ham en indirekte Breidelse, da Loven af 31 Marts 1852 udtrykkelig havde overdraget Indsamlingen og Ordningen af de vundne Erfaringer til en særlig Institution, nemlig Stuttericommissionen (Lovens § 23), og efter at være tiltraadt hans Forslag, at indføre Stamtaavler, som noget, „der ligefrem er forudsat, for at de forskjellige Categorier skulde kunne finde deres Plads i Statistikkens,“ maatte jeg ligeoverfor Propr. Weinschenck nedlægge Indsigelse mod at Statistikens Resultater benævnedes Theori, „thi hvor i al Verden skal man finde Erfaring, naar man ikke finder den i Statistikkens, det er jo netop det karakteristiske ved den, at den er Erfaringen, aflædt alle personlige Gensidigheder.“ Ligeledes maatte jeg ligeoverfor hans Forslag, at Forsamlingen skulde henlede Regjeringens Opmærksomhed paa det onskelige i, at Stutteriinstitutionerne udvidedes, gjøre opmærksom paa: at Loven af 31 Marts 1852 betragtede hele den nuværende Indretning som et Forsøg, hvortil er tilstaaet 10 Mar (§ 18), og hvis nærmeste Hensigt er „at stræbe at komme til Erkjendelse af, hvorvidt der gennem Landstutteriet virkes til en Forøgning af Landets Hesteracer, som kan holde sig i flere Slægtsfølger“ (§ 23), ligesom Loven ogsaa angiver Veien, ad hvilken denne Erkjendelse skal erhverves, idet den fordrer, at saa mange og saa paalidelige Efterretninger som muligt skulde indhentes, og at de indsamlede Erfaringer skulde ordnes og sammenstilles

efter videnskabelige Grudsætninger, hvilket netop vil sige, at Erfaringerne skulle behandles statistiskt; hans Forslag stred derfor imod Lovens Bestemmelser, medens mit angav den Vej, man maatte gaae, for i Kraft af Loven at opnaae Forandringer eller Udvidelser. Mit Forslag fandt dernæst ogsaa større Gjenklang i Forsamlingen, idet flere Medlemmer udtalte sig for samme, og navnlig maa Olie-møller Schyttes Resumering af Debatten her nævnes som særdeles klar og veiledende.

Det Mærkelige ved denne Debat var imidlertid ikke blot den Omstændighed, at Tilveiebringelsen af en ordnet og paalidelig Erfaring møder Modstand hos de Mand, der kalde sig selv „praktiske,“ og ikke genere sig for, at tillægge sig denne Benævnelse som Modsætning til eller al Slags Insinuation mod dem, der have dyrket omfattende Studier, — og det uagtet man, selv om der blot tages Hensyn til Jagttagelsernes Antal, vanskeligen skal finde nogen „Praktiker,“ der i Lobet af Naret anstiller saa mange Jagttagelser og altsaa har saa megen Veilighed til Erfaring, som hine; — thi det er en Kjendsgjerning, at kun saare faa vide, hvor stränge Fordringer, der maa gjøres til en Jagttagelse, for at den skal kunne indregistreres som Erfaring, at kun saare faa vide, at den formeentlige Erfaring indeholder Svar paa et stort Antal Spørgsmaal paa eengang, og at man derfor ved at overføre det paa et enkelt alene, altid kommer til et feilsuldt og ofte til et Sandheden ganske modsat Resultat; men det Mærkelige er, at den Mand, der traadte op som ivrigste Modstander af en ordnet Erfaringes Tilveiebringelse, selv er Medlem af den Commission, hvem Loven af 31 Marts 1852 § 23 paalægger et saadant Hverv; og at han ikke kan være uvidende om, at min Opfattelse af disse Forpligtelses Natur er rigtigere end hans, derom kan enhver overbevise sig ved at eftersee den Indstilling fra det veterinære Sundhedsraad til Indenrigsministeriet, i hvilken Raadet udtaler sig om Stuttericommissionens første Beretnings utilfredsstillende Bestaand.

Det tredie Punkt, der havde særlig Interesse for mig, var Spørgsmaalet: „hvilken Betydning har Erfaring her i Landet lært, at der bør tillægges Læren om Speilet ved Balget af Mallekøer, og hvorvidt er dette arveligt?“ — Spørgsmaalet indleedes af Liendecommissair Fraas og understøttedes af Kammerraad Andersen, i Overensstemmelse med den i Tidsskrift for Landoekonomie og Tidsskrift for Veterinærer optagne Artikel „om Kvægtillæg og Kvægopdræt“; men Sagen holdt sig ikke længe paa dette Standpunkt, da det snart viste sig, at det var den ældre og den nyere Opfatning af Mallekøernes Betydning, der her kom til at staae ligeoverfor hinanden, og medens Tyderne fortrinsviis lagde Vægt paa de Egenstaber hos Koen, der gave den Værdi efter at Mallekøen var ophørt, fastholdt Øverne derimod strengere de Fordringer, der fra Meieriets Side maatte stilles; Striden fik saaledes snart endog et Slags provindsielt Anstrøg, og under hele Discussionen ledjagede et compact Chor af Bravoraabende enhver Yttring, der tiltalte den provindsielle Selvfølelse *). Paa Discussionens første Trin blev navnlig Pointsystemet angrebet, og med Hentydninger til tidligere Dyrskuer udhævet, at der ikke lagdes Vægt nok paa Bygningen. For mit Bedkommende tiltraadte jeg de Indvendinger, der vare fremsatte mod Pointsystemet, hvis Hovedfeil ikke laae deri, at et større eller mindre Forhold af Points tildeeldes respective Bygning og Mallekø, men deri, at uensartede Størrelser sammenlagdes til een Sum. De Fordringer, der gjordes til Bygningen, gif nemlig kun ud paa hos Tillægsdyret at sikkre sig den usforstyrrede Funktion af de for Livet vigtigste Redstaber; de vare saaledes uafviselige, der kunde ikke slaaes noget af; ligeledes gif Undersøgelsen af Huden kun ud paa at forviise sig om Dyrets Trivselighed

*) Jeg stulde ikke anført denne Side af Discussionen, naar ikke de ydste Blade allerede havde gjort opmærksom paa den; at iøvrigt ikke alle Tyder stode paa samme Side, er en Selvfølge.

og Sundhed, men begge disse Egenstaber maatte betragtes som uundværlige hos ethvert Tillæggsdyr; først efterat man derfor ved Undersøgelsen af Bygning og Hud havde udforsøgt de Individer, der i det Hele taget egnede sig til Tillæggsdyr, var det paa sin Plads, af Malletegnenes stærkere eller svagere Fremtræden at slutte sig til deres forskjellige Værdi i den mere specielle Retning. Var det paa saadan Maade, at man vilde have Hensynet til Bygningen sat høiere, da kunde jeg ikke andet end af alle Kræfter tilraade det; men en anden Sag var det, naar man ved god Bygning forstod de runde og takkelige Former, det fortil dybe Bryst, den brede og lige Ryg o. s. fr., thi da forlangte man noget, som netop stred mod Karakteren af en god Malleko, at den skulde give hele Overfluddet af sin Næring i Spanden, og ikke lægge det som Kjød eller Fedt paa sin Krop; Mallekoens kantede Former maatte ikke forveksles med en slet Bygning, den dybe, hængende, af Fedt og Bindevæv opfyldte Doglap ikke med Dybde af Brystet. Hvad Speilets Værdi som Malletegn angaaer, da antog jeg den for at være tilstrækkelig konstateret; ved Udstillingen i Paris toges vel ikke meget Hensyn til samme *); men undersøgte man de forskellige Racer noget nøiere i saa Henseende, saa fandt man at alle Malleracer uden Undtagelse frembød et stort Speil, og at dette derimod kun var lidet udviklet hos de renommerede Federacer, ligesom hos det næsten vildtlevende ungerske Pustenvieh. Heri kunde jeg ikke andet end see et meget vægtigt Argument for Speilets Betydning, men for at komme det fremsatte Spørgsmaal nærmere, og høre vor egen indenlandske

*) Dette finder sin naturlige Forklaring deri, at man saavel i Frankrig som England lægger størst Vægt paa Fedevæg, og derfor vilkaarligen anlægger samme Waalestok paa Mallestammerne som paa Federacerne. Den ovenfor citerede R. v. Erlach bemærker ogsaa, at saavel Hollændernes som Schweitzernes Dom sjældent vandt Bisalb navnlig hos Engländerne; de foretrak ofte de smukke Køer for de gode. Udensfor Comiteerne traf man imidlertid mange Franskmænd, især fra de nordlige Provinser, og Mallehandlere fra Omegnen af Paris, som godt kjendte og vidste at benytte de Guenoniske Værker.

Erfarings, skulde jeg tillade mig at opløse det i 2 mere specielle Spørgsmaal, og bede Medlemmerne udtale sig over, hvorvidt der kunde anføres Exempler paa, at paa den ene Side rigtmæssende Køer viste et mindre godt eller endog et slet Speil, og paa den anden Side, at Køer med godt Speil havde ydet et middelmaadigt eller ringe Udbytte. For førstnævnte Punkts Bedkommende besad jeg selv flere Jagttagelser, men dog kun saaledes, at de øvrige Malketegn da havde viist sig saameget stærkere udprægede, og at navnlig i samtlige Tilfælde den saakaldte Magne's Aare i Mellemljødet havde været usædvanlig tydeligt fremtrædende; for sidstnævnte Combination vare mig ingen Exempler bekendte. Naturligviis var dog i begge Tilfælde forudsat, at de omspurgte Dyr vare sunde og godt holdte. — Det lykkedes ikke i Forsamlingen at fremkalde Dyløsninger i saa Henseende*), men derimod fastede Discussionen sig over den leilighedsviis udhævede Forskjel mellem Malke- og Fedeqvæg, samt over den fremsatte Fordring, at begge Slags maatte holdes vel adskilte, naar en fremskridende Udvikling i hver af Retningerne skulde lykkes. Gaardeier Ole Kirr til Ebbensgaard traadte først i Skranken for den jydsk Race, hvis Eiendommelighed netop skulde ligge deri, at den forenede Melkerigdom med Fedeevne, og dette udhævedes i endnu stærkere Udtryk af Propr. Weinschenk, der selv besad saadanne Dyr, og „ikke frygtede for at komme til at staae

*) Paa mine Udflugter i Jylland har jeg senere haft Leilighed til at see flere Exempler paa Forbindelsen af gode Malketegn med et forholdsviis mindre udviklet Speil; saaledes i Vesteregnet hos M. Kastberg paa Ballegaard, hos Møller Sand ved Lemvig og hos H. Wind paa Gsfebæk; Tilstedeværelsen af den Magne'ste Aare synes allevegne at bekræfte sig som et Tegn af høi Værd, hvad enten den optræder med eller uden tilsvarende Udvikling af Speil. Det synes, som om Aareudviklingen mere ligefrem følger Malkeevnens Tiltagen, medens Speilet, som medfødt, kun Slægt efter Slægt tiltager i Omfang; hvis dette skulde bekræfte sig, og Speilets Konstanshed i alle gode Malkestammer taler derfor, da vil Speilet vise sig som Slutsteen for Malkeevnens Udvikling, som Garanti for dens Arvelighed.

som falsk Prophet, naar han spaaede dem, der lagde Bind paa en egen Malferace, at de vilde komme til at fortryde det". Ligeoverfor Ole Kirf gjordes opmaerkksom paa, at det laae i Sagens Natur, at enhver Race gav baade Kjoed og Maalk, men at man ved at satte Malke- og Fedekvaeg som Modsaetninger til hinanden, tilkjendegav, at de ydede det ene Produkt i Overstud paa det andet's Befoestning; vilde man noies med en jevn Middellaadighed, var der intet i Veien for at forbinde begge Ydelsler, og det var meget muligt, at det under visse Forhold, navnlig i meget smaa Hold, var raadeligst at blive staaende ved en saadan Mellemsform; Misfooen ved at en Ko løb over eller kastede var da mindre. Det var ligeledes en bekjendt Sag, at en Ko, som hørte op at malke, kunde blive fed, men ved Fedekvaeg forstaaes ikke blot ethvert fedet Dyr, men saadanne, som ved Udviklingen af de vaerdifuldeste Dele og ved Kjoedfuldhed give meget og godt Kjoed, Kjoed af første Kvalitet; forsaavidt var Benavnelserne Fedekvaeg uheldig, thi Fedt (og Talg) dannede sig let og hurtigt, men Kjoed kun langsomt, og det, der søgtes, var ikke saameget Fedt som Kjoed. — Ligeoverfor Propr. Weinschencf indvendte jeg, at Paaastande og Spaadomme ikke kunde opveie Kjendsgjerninger, og da han ingen Prøvemalkninger angav, saaledes som Propr. Valentiner og Kammerraad Andersen fra den modsatte Side gjorde det, og man ingen anden Garanti havde for, at det virkelig var lykkedes ham at løse den Opgave, som man andetsteds har betragtet som en Umulighed, end hans Paaastande, opfordrede jeg ham til at vise Forsamlingen det Dyr af jydsk Race, der ved Siden af at malke omkap med en Anglerko, tillige besad Bygning og Huld som et Fedekvaeg, thi dermed vilde Sagen være afgjort, og uden dette maatte han gjøre Regning paa kun at møde Bantro. Herpaa vilde Propr. Weinschencf imidlertid ikke indlade sig, men „opfordrede til at trække en Anglerko op ved Siden af hans, for at see, hvilken der malkede bedst", og da dette afvistes som Noget, der af bekjendte Grunde intet kunde

bevise, (ligesom ogsaa tidligere en Anførsel af, at Køerne fededes i Brænderierne samtidigt med at de gave rigelig Melk, ligeledes var tilbageviist, fordi Brænderi-Fodringen ikke var nogen Tillægsfodring, men en Drivhuusernæring, som Dyrene kun taalte i kort Tid, og som fremkaldte Fedning, fordi det var Dyrene ligefrem umuligt at udfille hele Massen af det optagne Foder som Melk, medens der dog ogsaa i saa Henseende viste sig store individuelle og Raceforskjelligheder), var det aabenbart, at Propr. Weinschenck opgav Haabet om yderligere at kunne forsvare sine Sætninger, thi forladende Discussionens og Kjendsgjerningernes Bei, „appellerede han til Samtidens Dom at afgjøre, hvem der havde meest Erfaring, han eller jeg“. Det er ligefrem, at jeg dermed betragtede enhver Fortsættelse af Debatten fra min Side som umulig, hvorfor jeg ogsaa opfordrede Præsidenten til at intervenere.

Men ligesaa lidt som der i Discussionen fremsortes Grunde, ifølge hvilke man kunde være besejret til at antage, at Resultaterne af den jydsk Avl afvege fra det hidtil be kjendte, ligesaa lidt talte Dyrskuet for de i saa Henseende fremsatte Paastande. Malketvæget, som forholdsviis var langt bedre repræsenteret end Fedetvæget, viste her, som ellers, et godt Speil, naar Malketegnene i det Hele taget vare udviklede, og var der nogen Forskjel at iagttage, saa var det nærmest den, at Speilet i sin Udvikling stod noget tilbage for de øvrige Malketegn, medens det omvendte ofte snarere er Tilfældet hos de consoliderede Malferacer. Fedetvæget, som ikke havde anden Adkomst til dette Navn, end den, ikke at være Malferace, og som i Dybde og Brede stod langt tilbage for, hvad man andetsteds pleier at fordrø af en velbygget Federace, afgav et slaaende Beviis paa det Irrationelle i Sammenblandingen af Malke- og Fedeslags, idet ligeledes her viste sig, at Lidt af Alting er Jngenting af Noget. Da Propr. Weinschenck ogsaa havde udstillet en Ko, var jeg naturligtviis nysgjerrig efter at see den, uagtet han i Discussionen just ikke havde paaberaabt sig det udstillede Individ,

men dem, han havde hjemme paa sin Gaard; det var ogsaa aabenbart, at det udstillede Individ, en gammel, graabroget Ko, temmelig stor (5'5" lang med et Omfang af 6'5"), jevn dyb og bred, og saaledes at kalde velbygget i Sammenligning med Racen i Almindelighed, og som dertil havde en tyk og blød Hud, men hvis Malfetegn kun vare svagt udprægede (Mellemkjødsspeilet middelmaadigt stort, gaffeldannet, Laarspeilet lille), ikke kunde høre til de rigtmalkende og navnlig ikke til de længemalkende Individer. Under mine Udflugter i Vester-egnen fandt jeg ogsaa langt flere gode Individer af Fedeslaget, end man af Udstillingen i Aalborg skulde have ventet; Nyggen er der gjerne bred og lige, Brystet jevnt dybt, og hos enkelte Individer sees ogsaa et Kryds, der viser, at Racen ved omhyggeligt Udvalg i kort Tid kunde naae et respectabelt Trin ogsaa med Hensyn til dette saa vigtige Træk i Fedeskvægets Bygning; en gennemgaaende Feil er derimod de svære Hoveder, og, om end i mindre Grad, de grove Been; det er neppe tilfældigt, at saaledes de bedst byggede Slags have hjemme i en Egn, hvor man lægger mindre Vægt paa Malfekvæg.

Det skulde ved første Biekast synes forunderligt, at der kunde nares Tvivl om det Fornuftige i at udvikle Huusdyrene i en bestemt Retning; men lægger man Mærke til, hvor sjeldent virkelige Beregninger og Overslag anstilles, da falder det Forunderlige bort. For først at tage et Exempel fra Malkeracen, saa er der intet Spørgsmaal om, at jo enhver kan indsee, at hans Foder forrentes bedre, naar hele Mængden af overflydende Næringsstof (o: det, som bliver tilovers, efter at Dyret har tilegnet sig netop saameget, som udfordres til Legemets Bedligholdelse) gjengives ham som Mælk, end naar kun en Deel af Foderet bliver til Mælk, og en anden Deel gaaer med til Forøgelsen af Dyrets Kjød- og Knokkelmasse; thi da Kjødet ikke er noget engang for alle affat Stof, men et Stof, der kræver stadig Ernæring, saa er Spørgsmaalet egentlig det, hvad har størst Værdi, Melken eller den Urin,

der danner sig ved Omsætning af en ligesaa stor Mængde Eggehvitestof, som det, der indeholdes i den givne Mælk? Men naar Koen udsættes, saa viser en Forskjel i modsat Retning sig, idet den virkelige Mælk da udbringer langt mindre end Mellemslagset, og da her er Tale om en samlet Sum, men den forøgede Indtægt gennem Mælken i Reglen ikke noteres, saa vide de færreste Landmænd, hvormange Potter Mælk de i Aarens Løb have givet Slip paa, for at erholde en Snees Daler mere for den udsatte Koes Krop, eller med andre Ord, at de i Virkeligheden have tabt denne Snees Daler gjentagne Gange under Koen's Mælketid; man regne blot Bærdien af en 500 Potter Mælk mere eller mindre om Aaret, og Forskjellen mellem Udbyttet af en Ko af Mælkerace og af en anden af Mellemslags overstiger ofte dette Tal. Det er derfor Regnebogen, og kun denne alene, der vil formaae at drive denne Sandhed igjennem *).

Hvad Fedevæget angaaer, da har man oftere (skjøndt ikke under Discussionen i Aalborg) nævnet Korthornracen som Exempel paa en Forening af Mælk- med Fedevæne; men for at ikke Noget skal lægge sig for Anker ved denne Tro, skal jeg tillade mig at anføre nogle Erfaringer, hentede fra engelske og franske Forsøg og Jagttagelser i denne Retning.

Den engelske Skribent Youatt, — hvis Skrift over Hornvæget (the cattle), udgivet for det engelske Selskab til nyttige Kundskabers Udbredelse, vel er de Fleste bekendt, — roser den gamle Korthornstamme (Yorkshirekoen eller den engelske Marstko) for sin Mælkerigdom, men tilføier „den usæd-

*) Mången En trøster sig ogsaa over den mindre Mængde Mælk, han indvinder, fordi Mælken er federe; dette er ligeledes en falsk Regning. Det er vistnok sandt, at den sparsomme Mælk er federe end den rigelige, men ikke i Forhold til sin formindskede Mængde, dette have talrige Undersøgelser vist. Lingen forholder sig altsaa ganske paa samme Maade, som om nogen vilde lægge Vind paa at holde sine Græsgange magre, fordi Høet af en tør og mager Græsgang i samme Vægt utvivlsomt indeholder mere Næringsstof; hvad mon Man vilde sige til et Raad i denne Retning?

vanlige Mængde Melk, som det ikke forædlede korthornede Kvæg giver, vil man sjældent eller aldrig kunne erholde af den forædlede Korthornstamme" (Durhamkvæget, den til Fedekvæg udviklede, nu egentlig saakaldte Korthorn-Stamme); og H. Stephens, en yngre Forfatter, som udførligen behandler Durhamracen, taler slet ikke mere om dens Melkerigdom.

Bernerer R. v. Erlach, — som omtaler Korthornenes tidligere Melkerigdom, og anfører, hvorledes enkelte Stammer, der have været benyttede som Malkekvæg (saaledes hos Mr. Whitacre i Yorkshire, og paa de keiserlige franske Meierier ifølge Generalinspectøren Lefebvre de St. Marie's Beretning), have givet et Udbytte, der ikke staaer under Gjennemsnittet af Schweizertøernes, — gjør ogsaa opmærksom paa den stadige Indskrænkning af Malkeevnen, der har ledsaget Racens Udvikling til sit nuværende høie Trin som Fedekvæg. „Men Tabet af Melkerigdommen synes ogsaa at være en nødvendig Følge af Tillægsdyrenes Udvalg og Hold som Fedekvæg; ligesom Fødselen af blive de saaledes drevne til Fedtdannelse, og deres Medstaber, længe førend der kan være Tale om Melkeaffondring, saaledes vænnede til at optage, og forvandle til Kjød og Fedt, langt mere Næring, end der til Legemets blotte Vægt vilde udfordres, at Melkeredstaberne derved ligesom overvindes og kvæles, førend de endnu ere vaagnede“. — Altsaa, naar skal Kvæget være tidligt udviklet, maa Melkeaffondringen opgives; men en tidlig Udvikling har allevegne, hvor man har lært at regne, viist sig at være nødvendig, naar Produktionen af Kjød skal kunne betale Opdrætteren hans Foder og Uleilighed.

Endelig udtaler ogsaa Baudement, Professor ved Landbohøjskolen i Versailles, sig saaledes: Man maa ikke glemme, at den Melkerigdom, som man finder hos nogle Familier af Durham-Racen, og under visse Omstændigheder veed at drage Fordeel af, kun opnaaes paa deres karakteristiske Egenskabers Bekostning. Melkerigdommen er hos de Dyr af denne Race, der saaledes vise sig som Und-

tagelser, kun en Grindring om Teeswater Racens *) oprindelige Bestemmelse; men dens almindelige Værd som Fedekvæg, med de fuldendte Former, den Fedeevne og tidlige Modenhed som forlanges af den sande Durhamrace, bliver formindsket i samme Forhold, som Evnen at give Mælk, har holdt noget tilbage for sig".

Ligeoverfor saadanne Udtalelser af Englændere, Schweizere og Frantskmænd, alle støttede paa udstrakte Undersøgelser og tildeels ledsagede af detaillerede Oplysninger (som Dyrenes Herkomst, Alder, Forpleining, daglige Mælkning hele Aaret igjennem, Maal, levende og Slagtevægt), kan man vel ikke tage det fortrydeligt op, at jeg forholder mig skeptisk ligeoverfor de jydskke Paaastande i modsat Retning; men lad Beviserne blive fremlagte med samme samvittighedsfulde Nøiagtighed, som man nu er vant til at finde i fremmede Beretninger, og jeg skal være den første til at bøie mig for dem; selv Cirkelens Quadratur har man ikke Lov til at betvivle, naar den først er fremlagt som Kjendsgjerning.

Frederiksberg, d. 17. Juli 1856.

*) Et andet Navn for Durhamracen.